

SREČANJA POD LIPAMI Gost gledališki igralec in kantavtor Iztok Mlakar

"Že kot otrok sem bil 'guobčen', zato so mislili, da bom pravnik!"

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek A. Gregorčič, prireditelja niza večerov *Srečanja pod lipami*, ki so se zvrstili še posebno intenzivno v pomladnem in poletnem času in ponudili vsakič velikemu številu poslušalcev v razmislek kar nekaj zanimivih tematik, sta sklenila ta po vsebinah različna snidenja z uglednimi gosti končati v bolj sproščenem in razbremenjujočem vzdušju. V veliko veselje vseh tistih, ki so jim pri srcu gledališka umetnost, pa tudi dobra avtorska glasba in pesmi ter gledališki songi, sta "pod lipe" v Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici v četrtek, 7. avgusta 2014, povabila gledališkega igralca in kantavtorja oz., kot sam sebe najraje označuje, komedijanta Iztoka Mlakarja. Mlakar (21. junij 1961) je že od osemdesetih let prejšnjega stoletja (joj, kako to zveni oddaljeno!!) član igrskega ansambla Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Po diplomi l. 1986 iz dramske igre na AGRFT v Ljubljani je namreč stalno zaposlen v tem primorskem gledališču, v katerem je ustvaril vrsto izjemno posrečenih vlog, ki sestavljajo njegov čudovito pisani, subtilno izbrušeni mozaik mojstrskih igalskih kreacij pod vodstvom različnih režiserjev. Sodeč po izvrstno izdelanih likih, pa se nedvomno najbolje počuti, ko režijske vajeti upravlja Vito Taufer. S tem režiserjem je izoblikoval npr. *Gospo Martin* v legendarni *Plešasti pevki* Eugena Ionesca (sez. 1994 / 1995), ki je izredno navdušila domače občinstvo, pa tudi množice gledalcev na mnogih gostovanjih po širnem svetu, ribiča *Lipeta* v Goldonijevih *Zdravah* (sez. 2000/2001), *Vladimirja* v delu S. Becketta *Čakajoč Godota* (sez. 2002/ 2003), *Sganarela* v komediji *Duohtar pod mus!*, ki jo je sam napisal po Molirovih motivih (sez. 2006/2007) in je doživela več kot 200 ponovitev, in

ne nazadnje *Sljebrnika* v svoji inačici *Sljebrnika* (sez. 2011/2012), katerega motiv je povzel po srednjeveški moraliteti in je do sedaj naštel že krepko nad 120 ponovitev. Marsikatero podobnost z Beckettovim *Vladimirjem* je bilo zaznati v vajencu *Izetu* iz pesniško-filozofske drame *Križ Matjaža Briškega* (sez. 2013/2014). Nepozaben je seveda tudi njegov dokaj nerodni in plašni *Ludvik* iz toplo domače predstave *Tistega lepega dne*, ki jo je Srečko Fišer stkal iz istoimenske novele Cirila Kosmača (sez. 2000/2001). Še in še bi lahko naštevali njegove uspešne gledališke stvaritve, v katerih je vselej prisoten njegov svojevrstni interpretativni pečat. Pri njem pride do izraza do potankosti naštudirana mimika, katere spretnosti si je prisvojil pri mojstru mima in pantomime Andresu Valdesu, in tudi velika ljubezen do *commedie dell'arte*, katere prvine pri izrisovanju likov neustavljivo privrejo na dan. Za svoje igrske stvaritve je prejel vrsto nagrad: Borštnikovo diplomu in nagrado RTV Ljubljana za mladega igralca za vlogo *Toulona v Rdečih nosovih*, na Borštnikovem srečanju, Maribor, 1987, Priznanje Združenja dramskih umetnikov za vlogo *Ferruccia* v uprizoritvi *Komedijant*, Novaka v predstavi *Jasnovidka ali Dan mrtvih in Jude v Evangeliju po Judi*, 1990, Nagrado žlahtni komedijant skupini rokodelcev (poleg njega so nagrado prejeli še Janez Starina, Ivo Barišič, Danijel Malalan, Milan Vodopivec in Jože Hrovat) v uprizoritvi *Sen Kresne noči*, Dnevi komedije, Celje, 2003, posebno nagrado za izjemen igalski dvojec v uprizoritvi *Čakajoč Godota* (skupaj z Radošem Bolčino), Slovenski festival komornega gledališča SKUP, Ptuj, 2004, Nagrado Sklada Staneta Severja za *Vladimirja* v uprizoritvi *Čakajoč Godota*, Jana Matkoviča v uprizoritvi

Oblika mize in Volto v uprizoritvi *Volpone*, 2004, Nagrado Franceta Bevka za umetniške dosežke MO Nova Gorica, 2007, Žlahtni komedijant festivala Dnevi komedije za vlogo *Sganarela* v uprizoritvi *Duohtar pod mus!*, Celje 2008. Iztok Mlakar je bil deležen tudi nagrade Prešernovega sklada za stvaritve na področju uprizoritvenih umetnosti, 2012. V utemeljitvi je dramaturginja Mojca Kreft zapisala, da je Iztok Mlakar "jezikovni perfekcionista, izjemni poznavalec in interpret slovenskega jezika in njegovih dialektoloških posebnosti", pa tudi, da ga odlikuje "interpretativna samosvojost, ki časovno aktualno izveneva tudi pri avtorstvu besedilnih dramskih predlog, kot sta komedija *Duohtar pod mus!* ali za današnji čas prepesnjeni in aktualizirani pretanjeni burkaško satirčni *Sljebrnik*". Kreftova je napisala še, da se Mlakar občinstvu predstavlja tudi v "pripovedno upetih pesmih v vsebinskih tančicah vedno novih šansonov ob srečanjih in Večeri z Iztokom Mlakarjem v prepričljivem vzdušju ulovljivega duha sedanjega časa".

Iztoka Mlakarja imajo izjemno radi tudi tisti, ki radi ob dobrem kozarčku rujne kapljice in ob polnem krožniku pršuta, "pancete", sira ... poslušajo njegove humorne rimane "štorje" v narečni sočnosti, v kateri se goriško-solkansko narečje meša z vipavsko,

cerkljansko in še kakšno dialektalno govorico, da izzvenijo tako prisrčno in naravno, da bi jih poslušali še in še. Vsebina ni nikdar banalna, - kot niso njegova avtorska komedijska dela nikdar prežeta s humorjem, ki bi vzbujal cenen smeh, ampak je v njih, kljub vedrini, kanček ali več grenke življenjske resnice in modrosti, pa tudi odmeva iz časov, ki jih ni več. Zato so tako priljubljene in njegovi koncertni večeri ob prisotnosti omejenega števila gledalcev - še najraje v kakem za to primernem prostoru, tudi vinski kleti ali gostilni - zmeraj takoj razprodani. Njegove pesmi, v katerih je prepoznaven njegov značilni melos, pojejo o malem človeku, njegovem življenju, boju za pravičnost, pa tudi o radostih, ljubezni, minevanju, smrti, ki so pač neizbežni sopotniki vsakega človeka.

Svoje pesmi - poslušalec se jih kar ne more naslišati kot tudi ne njegovih songov v predstavah - je strnil v tri CD-je, od katerih vsak vsebuje 9 rimanih "zgodb": *Štorje in baldorije* (1992), *Balade in štroncade* (1994), *Rimarije iz oštarije* (2001) in *Romance brez krjanice* (2008).

Četrtek večer v Kulturnem centru Lojze Bratuž je v tem muhašem poletju, ki kaže svoje kislo lice, zaradi nestanovitnosti vremena spet moral potekati v komorni dvorani namesto pod košatimi lipami pod milim nebom. Kot vselej so gledalci - mnogo jih je bilo tudi tokrat iz bližnjih krajev Slovenije - razveselivo napolnili dvorano in po uvodnem pozdravu predsednice KCLB Franke Žgavec z velikim užitkom poslušali gosta Iztoka Mlakarja, ki je s pogovornega jezika tako pojoče in naravno prešel v narečno govorico, da je bilo poslušanje njegovih odgovorov še prijetnejše. Z njim se je pogovarjal Jan Leopoli, urednik na programskem oddelku tržaškega radia. Kot je sam Mlakar dejal, je to bil njegov prvi tovrstni intervju v živo pred publiko. Ob tem se je počutil zelo dobro kot na kakšni gledališki predstavi. Intervjuji pred samim mikrofonom so zanj preveč "mrzli". Pogovor je bil vseskozi začinjen z Mlakarjevo značilno duhovitostjo in hudomušnostjo ter samoironijo, s katerimi razbremenjuje vse, tudi resnejše teme. Sam je svojevrstno

označil tudi gledališka dela, rekoč, da so tragedije krvaveče rane, komedija pa pusti trajne brazgotine, saj je v njej v komičnem ključu izpovedana marsikatera bridka resnica.

Pogovor je uvodoma segel v Mlakarjeva otroška leta oz. še v čas pred njegovim rojstvom. Njegova mama je namreč zanosila, potem ko je prebolela hudo tuberkulozo, in zato so ji na njeno veliko žalost svetovali splav, a medtem ko je jokala v čakalnici v bolnišnici, jo je neka zdravnica pomirila in ji rekla, da jo bodo tako zaščitili, da bo donosila. In tako je bilo. Mlakar je tisto doktorico kar nekaj let spoštljivo pozdravljaj, ona sicer ni vedela, zakaj. Povedal je, da je bil kot otrok "grd" in "mičkin"; "ni blo bugve kej z nje-ga". "Ne vem, če je bila mama vesela s tem, kar je dobila". Pripomba je sprožila smeh v dvorani, ki se je ob duhovitih odgovorih, zabeljenih z avtoironijo, še večkrat oglasil.

Vprašanje se je sukalo tudi okrog otroških iger iz tistih časov. "Igrali smo se vse sorte iger. To, kar smo videli po televiziji - takrat so bili le trije programi, Ljubljana, Rai 1 in Rai 2. Smo se streljali tam 'po kantuonih'". Takrat je živel v "ruskih blokih", v enajstem bloku. Bil je "postružek" te generacije, starši so ujeli "ta zadnji vlak", da so ga lahko imeli. Obiskoval je osnovno šolo Milojke Štrukelj (druge ni bilo! Rodil pa se je v Pостоjni, ker je bila edina porodnišnica). Bil je "ta manjši v vrsti", živ ni bil, a "guobčen", zelo klepetav, "ni muogu genjat govuort". Zato so starši upali, da bo pravnik, a ni bilo tako.

O otroštvu mu je bilo lepo, čeprav je imel kot vsi "mičkine travme". Ni bilo seveda "vse sorte komoditet", kot jih imajo sedaj. Že kot otrok je kaj nastopal, še posebno, "ko je bilo treba lagat"!

Ko je šel v Ljubljano na igralsko akademijo, je bil "kot riba iz vo-

de". Veliko mesto je pač zmeraj šok, še posebno, če prideš na akademijo, "kjer so vsi polni sami sebe 'ku šalam'". Tu so sami veliki "egoti", "če grejo v hotel, rabijo dve postelji: eno zase in eno za svoj ego"!!! On ni bil tak, ni imel velike samopodobe. Ker so takrat vsi nosili škornje, si jih je kupil še on. Dve štipendiji je porabil zanje, a škornji so bili topli poleti in

mrzli pozimi! "Sedaj so v fundusu gledališča, saj so lahko samo za to". Na njegovo samopodobo seveda niso vplivali, na smešnost njegove pojave pa ja! ("Že tako ima kratke noge, pa še take škornje nosi", so komentirali).

Njegovi vzorniki so bili komedijanti, tisti, ki znajo osrečiti ljudi. Smeh je namreč za Mla-

karja najbolj dragocena stvar na svetu. Zanj človek odraste takrat, ko se začne smejati samemu sebi. Vsi komedijanti so mu bili blizu: akademija ga je sicer učila nekaj drugega. Učila ni tega, kar si je on želel znati, ampak, kar bi si moral on želeti znati. Kar nekaj časa je porabil, je samoironično dejal, da je to razumel, pri tem je tudi spoznal, da Hamleta ne bo nikdar igral. V tistih prvih letih ni igral le komedijske, ampak tudi tragične, žalostne like. Sam pravi, da sicer komedija v sebi zmeraj skriva tragedijo, žalost in bolečino. Če je tragedija odprta rana, ki krvavi, je komedija brazgotina, ki ostane za zmeraj. Njegov pogled na življenje in seveda tudi na gledališče se je z leti spremenil. Človek pač zori. Drugače bi bilo življenje nesmiselno. Sam ne bi mogel delati nič drugega kot biti igralec. Če bi hotel dobro živeti, bi seveda moral menjati poklic. "Če delaš ta poklic za denar, si na zgrešeni poti, ker denarja ni. Če si igralec, ker ti je všeč, s časom ti to ne bo več všeč. Če pa delaš to, ker se ne počutiš dobro, če tega ne delaš, potem ni-maš druge izbire kot biti igralec"! Pogovor se je dotaknil tudi prijateljstva. Mlakar je dejal, da se prijateljske poti večkrat razidejo, tudi tista prijateljstva, porojena v gledališču, usahnejo. "Bolje je prija-

Page: 6

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 1264 cm2

3 / 5

teljstvo, ki temelji na poslu, kot posel, ki temelji na prijateljstvu", pravijo. Kar se tiče prijateljstva v gledališču, je tako: "dva igralca sta lahko tudi več let skregana, a na odru morata sodelovati, saj prizor mora dobro uspeti, zato se morata gledati v oči, če to zahteva vloga, potem si v zakulisju lahko spet obrneta hrbet. Če pa med kolegi vlada prijateljstvo ali če se vsaj med seboj dobro počutijo, je to zelo dobro razvidno tudi na odru med predstavo. Publika čuti to". Zato v svojih predstavah zmeraj skuša ustvariti lepo vzdušje, da se igralci imajo lepo in se tako to pozitivno prenaša na gledalce. Igralec namreč zelo dobro občuti, kako se publika odziva na predstavo. Takoj opazi, če je občinstvo pozorno ali ne in če ga pritegne odrsko dogajanje. Pri komediji se mora npr. oglašati smeh, drugače ni nič. Komedija diha s publiko, meni Mlakar.

Mlakar in ustvarjanje likov ter odnos z režiserji

Njegov pristop k likom je zelo različen, več je namreč gledaliških šol (npr. Stanislavski). Nekateri verno sledijo tem šolam, in to se jim tudi pozna. A vsak igralec si z leti ustvari svojo 'šolo', vsak ima

svoj pristop k vlogi. Če je vloga realistična, mora igralec biti čim bolj 'naturen', "če igraš žensko kot v Plešasti pevki, je pa malo drugače". Vse svoje like ima ena-

ko rad, tudi tiste miniaturne, ki niso nič manj pomembni kot velike vloge.

"Če ustvarjaš vlogo, je tvoj položaj drugačen, kot če pišeš pesem ali tekst. Če delaš vlogo, si del ustvarjalnega procesa, če nastopaš sam, pa si sam za vse kriv"! je dejal Mlakar in rekel, da ni imel nikoli posebnih problemov z režiserji. Rad je sicer delal z Miletom Korunom, Januszom Kico, Vitom Tauferjem. Zanj je najbolj pomembno to, "da režiser ve, kaj dela, da zna prisluhniti vsem igralcem in zna iz tega ustvariti sinergijo. Režiser je prva publika, on je tisti, ki prvi vidi, kam gre predstava in kaj bi bilo treba še razviti in popraviti.

Če to zna, predstava uspe.

Vsekakor dober režiser je tisti, ki ima rad igralce in zna najti pravo harmonijo, 'pravi akord' in poskrbeti, da ta akord lepo zazveni".

Sam nič ne pogrša Ljubljane, čeprav včasih ustvarja tudi tam. Slovenija je itak tako majhna. Rad je v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica, ker je tu čutiti mediteranskega duha, "med 'paludom' ne bi mogel delovati"!

Mlakar in njegovo srečanje z glasbo

Publiki v KCLB je Mlakar zaupal, da je pel že kot otrok, "ko je prišla na obisk kaka teta". Glasbeno šolo je obiskoval le dva tedna. Sam je poznal le "tri akorde na kitari, potem še četrtega" in s temi je igral in začel tudi skladati takrat, "ko je bilo treba loviti pupe". Ker je bil "mičkin, črn in še zmeraj grd", je moral osvajati s kitaro. Brenkal je in si tudi začel izmišljevati besedila in tako je postal kantavtor, to se pravi "avtor, ki je pršu na kant" (!). Dela zelo rad v ožjem krogu ljudi, da čuti bližino občinstva. Vsekakor so zanj najbolj pomembni nastopi, plošče, ki jih je izdal, so "obstranski produkt". Njega najbolj veseli nastopanje. Njega in Davida Šuligoja, ki z njim nastopa kot glasbenik, je odkril pokojni Vili Vodopivec. Vse njegove pesmi so mu enako ljube, a večkrat je treba pri tem delu biti tudi precej se aktiven.

Jan Leopoli in Iztok Mlakar (foto dpd)

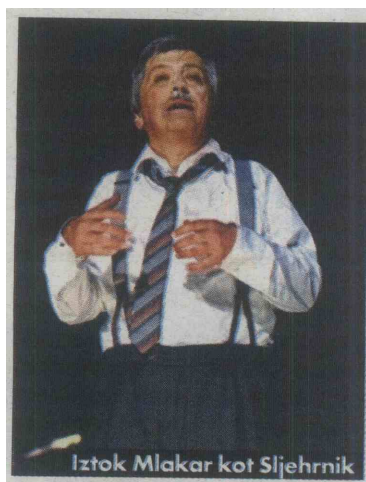
Page: 6

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 1264 cm2

4 / 5

Mlakarjev odnos do jezika

Ker se v svojih pesmih in avtorskih delih najraje izraža v narečju, tudi te teme ni bilo na večeru mogoče zaobiti. Kot vemo, se nihče ne pogovarja v knjižnem jeziku, je dejal Mlakar, sam se najraje izraža v narečju, ker je v njem vse tisto, kar daje veselje. Pozabljamo, da se je tudi v gledališču nekoč uporabljal živ jezik. Pomislimo le na Županovo Micko, Matička, pa tudi na pridige vipavskega pridigarja Janeza Svetokriškega, ki so v narečju. Knjižni jezik je pač bolj mrzel in nima živega ozadja. Ko piše pesmi, ne razmišlja, katero besedo bo izbral, na misel mu pride tako, naravno. Mimorede je slikovito povedal tudi, kako je nastala pesem *Od Franca Francčeskina* god.

Kratek Mlakarjev animirani film *Čikorja an' kafe*

Pogovor ni mogel niti mimo čudovitega, mestoma prav ganljivega animiranega filma *Čikorja an' kafe*; na Mlakarjevo besedilo o predani zakonski ljubezni žene, ki vse potrpežljivo prenaša, in bolj nergaškem možu, in na njegovo glasbo je scenarij z veliko domisljic in domišljije napisal in vse režiral Dušan Kastelic iz Zassavja. Pri tem se je zelo natančno poslužil tudi drobnih etnografskih detajlov. Film je prejel več nagrad tudi na mednarodnih festivalih in je bil posnet tudi v angleški inačici (protagonist govori

Page: 6

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 1264 cm2

5 / 5

kot kak italijanski priseljenec v Ameriki). S Kastelicem je Mlakar čudovito sodeloval.

Kje se pa Mlakar najraje oddahne?

Sam se najraje oddahne "ob dobrem kozarcu vina"! Pravijo, da, "kjer ti je fajn, tam je tvoj dom". Tu, kjer živimo, je stičišče več kultur, zato je zanimiv ta naš konec. Dobro je, da je kultura na prepihu, lepo je, če poznaš druge kulture in druge jezi-

pozdravljajo (se mar bliža smrt? se zato sprašuje). Seveda ga včasih istovetijo z njegovimi igralskimi liki, a ti ne morejo biti on, saj so navadno zelo močne karikature. Najlepši 'kompliment' je bil zanj vzklik neke gospe, ki je na intervjuju po radiu rekla: "Ma tisti Mlakar, ajej, ma če ga vidiš na cesti, ma n'kar pet para mu ne bi dal"!

Protagonista iz animiranega filma **Čikorja an' kafe**

ke, pravi Mlakar. "Goričan je iznajdljiv, je 'dobro seme', pozna druge kulture, je okreten". Sam visoko ceni te naše kraje in pravi: "Svojo kulturo moraš gojiti, ne sme postati folklor!"

Mlakar in odnosi s publiko

Zadnja leta ga na ulici vsi lepo

knjig". Sedaj se je lotil zajetne knjige angleške avtorice o prvi svetovni vojni. O filmu meni, da je dober, če je v njem dobra zgodba o človeku, o njegovi humanosti. Slovenski film se mu zadnje čase zdi boljši, bolj dinamičen. O ženskah pa meni, da

so absolutno boljša polovica! V njegovih pesmih je veliko humorja, "ki je eden izmed res dobrih božjih darov, ki začinja vse"; veselje se v njih seveda meša tudi z žalostjo. V njih je pač življenje, so čustva. Na vprašanje, kam pelje njegova ustvarjalna pot, je kot vselej šegavo odgovoril, v narečju seveda, "ko bom izvedel, vam povem".

Mladim igralcem bi svetoval, naj se spomnijo, zakaj so šli na akademijo, in naj se "prizemljijo".

Ob koncu "uradnega" dela se je oglašil tudi marsikdo iz publike, vprašanja so se sukala okrog režiserjev (vsi režiserji te spravijo ob živce, med ženskimi in moškimi režiserjem ni razlike razen tega, da zamera pri ženski "traja dalj časa", "ne moreš je le kratkoma povabiti na pivo"). O ljubiteljskih igralcih misli vse dobro, saj je še sam izšel iz amaterskih vrst. Marsikateri nekdani, pa tudi današnji igralec (še sam Stane Sever, Stane Leban, Ivo Barišič) ni imel akademije.

Na vprašanje, kaj misli o slovenskih politikih, je seveda z dokajšno mero ironije in brez dlake na jeziku odgovoril, da upa, "da bodo še dolgo taki politiki, kot so, želim jim še dolgo kariero in da bi se še izpopolnili v svojih virtuosnih znanjih, da bomo mi komedijanti imeli zmeraj kaj za delat".

S to čisto mlakarsko mislijo, ki je izzvala bučen smeh, se je končalo izredno prijetno srečanje pod lipami, ki se je sicer še sproščeno nadaljevalo ob kozarčku žlahtnega vina, kot se spodobi na vseh večerih z Iztkom Mlakarjem.